

ДНЕВНИКЪ

(стеннографический)

на

II-то обикновено Народно Събрание.

LVI ЗАСЪДАНИЕ, ВТОРНИКЪ, 3 ЮНИЙ 1880 ГОД.

(Начало 9 часа и 15 минути преди пладиѣ, подъ предсѣдателството на Сукнарова.)

Предсѣдателъ (Звѣни): Ще се чете списъкътъ.

Секр. Т. Станчевъ: (Чете списъка). Вчера тежествоваха: Христо Стояновъ, Янко Цвѣтковъ, Гитр. Мелетий Софійский, Василь Расолковъ, Дитръ Кузмановъ, Горбановъ, Т. Балабановъ, Клиентъ Браницкий, Тишевъ, Кирковъ, Д-ръ Антоновъ, Секиръ Хасанъ Ефенди, Д-ръ Минчевичъ, Василь Поповичъ, Неязи Бей, Драганъ Цанковъ, Начевичъ, Хмедъ Идризоглу, Болѣрски, Никола Стойчевъ.

Предсѣдателъ: Отъ 172 депутати отсъствуватъ 67 присѣдствуватъ 105, повече отъ половината и засѣданието е отворено; ще се чете 47 протоколъ.

Секр. Каролевъ: (Чете 47 протоколъ.)

Предсѣдателъ: Има ли нѣкой да забѣлѣжи нѣщо върху 47 протоколъ? (Нѣма.) Ще се чете 48 протоколъ.

Секр. Т. Станчевъ: Чете 48 протоколъ.

Предсѣдателъ: Има ли нѣкой да забѣлѣжи нѣщо върху 48 протоколъ. (Нѣма.) Значи че е приетъ. Г-нъ Министръ на Правосъдието проважда допълнения къмъ врем. съдебни правила. Ако желае Народно Събрание може да се прочетѣтъ и послѣ да чакамин Г-на Министра когато дойде.

Секр. Т. Станчевъ: (Чете):

ДОПЪЛНЕНИЕ

КЪМЪ ВРЕМЕННИТЪ

СУДЕБНИ ПРАВИЛА.

1. По уголовни дѣла, които сѣ подсѣдни на Окръжнитъ Сѣдилища, като първа инстанция, се възлага на Прокуроритъ и тѣхнитъ помощници възбуждение на уголовно преслѣдование, надгледването за предварителното слѣдствие и обличението предъ Сѣдилищата на обвиняемитъ, а тѣй сѣщо наизяването, за да се изпълнятъ присѣдитъ, както и за правилното съдържание на задрѣнитъ и затворенитъ подъ стража. —

2. На Окръжнитъ Сѣдилища, като на първа инстанция, споредъ общитъ редъ при Сѣдопроизводството, сѣ подсѣдни всичкитъ граждански и уголовни дѣла, които неподлѣжѣтъ подъ вѣдомството на мировитъ сѣдии.

Бѣлѣжка: 72, 76 и 540 541 ст. отъ Временнитъ Съдебни Правила се отмѣняватъ.

3. Длъжностнитъ лица за нарушение на обязанноститъ си по службата се сѣдѣтъ въ Окръжнитъ, Апелативнитъ и въ Върховнитъ касационненъ Сѣдове по общитъ редъ на уголовното Сѣдопроизводство, като се наизятъ и правилата, които се излагатъ въ слѣдующитъ членове.

4. Всичкитъ сѣдии се предаватъ на Сѣдъ по постановлението отъ Върховнитъ Касационненъ Сѣдъ; прокуроритъ тоже по постановление отъ Върховнитъ Кас-

сационенъ Сждъ, но основание на предложението отъ Министрътъ на Правосъдието; другитѣ длъжностни лица отъ съдебното вѣдомство се даватъ подъ Сждъ по постановлението на поддѣлжачий Сждъ. —

5. Предсѣдателитѣ, и подпредсѣдателитѣ, членовѣтъ на Окржж. Сждъ, мировитѣ сѣдци, съдебнитѣ засѣдатели, прокуроритѣ и тѣхнитѣ помощници при Окржжнитѣ Сждове, тѣй сѣщо и секретаритѣ на Верховнитѣ Кассационенъ Сждъ се сѣджатъ въ Апелативнитѣ Сждилища, като въ първа инстанция. Предсѣдателитѣ, подпредсѣдателитѣ и членовѣтъ отъ Апелативнитѣ Сждилища, прокуроритѣ и тѣхнитѣ помощници при Апелативнитѣ Сждъ, а тѣй сѣщо и прокурорътъ и помощникътъ му при Верховнитѣ Кассационенъ Сждъ се сѣджатъ въ Верховнитѣ Кассационенъ Сждъ. Другитѣ длъжностни лица отъ съдебното вѣдомство се сѣджатъ отъ тѣзи Сждилища, при които служатъ.

6. Длъжностнитѣ лица отъ Административното и други вѣдомства се даватъ подъ Сждъ—тѣзи, които се назначаватъ отъ Князътъ, по постановление отъ наддѣлжачийтъ Министръ, другитѣ чиновници по постановлението на онѣзи длъжностни лица, отъ които тѣ се назначаватъ на служба бата си.

7. Всичкиѣ длъжностни лица отъ Административното и другитѣ вѣдомства, които (лица) се назначаватъ на служба отъ Князътъ, се сѣджатъ въ Апелативнитѣ Сждилища, като въ първа инстанция, а онѣзи, които не се назначаватъ отъ Князътъ, въ Окржжнитѣ Сждилища.

8. Своитѣ требования за възбуждане углавното преслѣдоване и за даване подъ Сждъ длъжностни лица отъ Административното и другитѣ вѣдомства, поради престъпление по службата имъ, прокуроритѣ се обръщатъ къмъ наддѣлжачийтъ Министръ или къмъ поддѣлжачето Началство (ст. 6). Разногласията между прокуроритѣ и министритѣ се разрѣшаватъ отъ Верховнитѣ Кассационнитѣ Сждъ, а между прокуроритѣ и другитѣ длъжностни лица се разрѣшаватъ отъ Апелативнитѣ Сждилища.

Бѣлѣжка 1-ва. Въпроси и разногласия за даване подъ Сждъ се разрѣшаватъ отъ Гражданското Отдѣление на Сждътъ.

2-ра Частнитѣ лица се обръщатъ съ своитѣ жалби за неправилнитѣ дѣйствиа на длъжностнитѣ лица къмъ поддѣлжачето имъ началство или къмъ прокурорътъ.

9. Препирни за подеждност между Окржжнитѣ Сждилища и другитѣ вѣдомства се разрѣшаватъ въ общото събрание на Апелативнитѣ Сждове съ участието при тѣхъ на мѣстнитѣ началникъ на туй особено управление, до което, споредъ родътъ, се отнася тая препирня. Препирни между Сждове отъ гражданското вѣдомство и военнитѣ или духовнитѣ Сждилища се разрѣшаватъ отъ общото събрание на Верховнитѣ Кассационенъ Сждъ, чрезъ наддѣлжачето сношение съ Военнитѣ Министръ или съ Министрътъ на Иностраннитѣ Дѣла и Исповѣданията.

10. Предварителнитѣ слѣдствия за злодѣяния и престѣпления, които сѣ подеждими на Окржжното Сждилище, се извършватъ отъ съдебнитѣ слѣдователи, при съдѣйствие на полицията и при наддѣлжаченето на прокурорътъ или неговитѣ помощникъ.

Бѣлѣжка: 564 ст. отъ Временни Съдебн. Правила се отмишлява.

11. Всичкиѣ поводи за захващане на предварително слѣдствие се явяватъ или съобщаватъ на право на съдебнитѣ слѣдователи: (553,—559 и 565 ст. отъ Вр. Съдеб. Правила), който отъ него частъ вѣтъва во всичкитѣ си права и обязанности по производството на предвари-

телното слѣдствие: (574—683 ст. отъ Вр. Съдебн. Правила.)

12. За злодѣяния, за които се палататъ наказателната предвидѣния въ 3, 16, 33 ст. на Оттом. наказат. кодексъ предварителното слѣдствие е безусловно необходимо.

Бѣлѣжка: 560—563, и 573 ст. отъ Вр. Съдеб. Правила се отмишляватъ.

13. Слѣдъ окончанието на предварителното слѣдствие, съдебнитѣ слѣдователи препраща дѣлото до прокурорътъ на Окржжнитѣ Сждъ или до помощникътъ му, който е длъженъ да разгледъ:

1-во. Поддѣлжи ли дѣлото подъ вѣдомството на прокурорската властъ;

2-ро. Слѣдствието направено ли е съ наддѣлжачата пълнота;

3-то. Трѣба ли да се предаде обвиняемитѣ подъ сждъ, или неговото дѣло да се прекрати, или да се спре.

14. Когато е очевидно, че слѣдствието е направено съвършено непълно, чрезъ което нѣма никаква възможност да се състави едно правилно заключение за сѣщността на дѣлото, въ такъви случаи се дава на прокурорътъ или на помощникътъ му: или да изискатъ допълнителни свѣдѣния, или да повържатъ дѣлото за дослѣдоване. Предварителното слѣдствие по дѣла, които се производатъ въ порядкѣтъ на частно обвинение, предаватъ се отъ прокуроритѣ въ наддѣлжачийтъ Сждъ.

15. Своето заключение за предаване на обвиняемото подъ Сждъ прокурорътъ или помощникътъ му излага въ обвинителенъ актъ, въ който трѣба да има означено:

1-во. Сѣбитнето, което заключава въ себе си знакове на престѣпно дѣйствие;

2-ро. Времето и мѣстото, гдѣто е станжло престѣпното дѣйствие, до колкото то е извѣстно.

3-то. Името, презимето, званieto и фамилията на обвиняемото;

4-то. Сѣщността на доказателствата или уликиѣ, които сѣ събрани по дѣлото противъ обвиняемото и,

5-то. Опредѣление по законътъ: на кое именно злодѣяние или престѣпление съответствуватъ бѣлѣжитѣ (признаки) на разгледваемото дѣяние.

16. Слѣдъ като прокурорътъ направи заключението си за да се прекрати дѣлото, Окржжнитѣ Сждъ разгледва слѣдствието само за тѣзи лица, които сѣ привлечени къмъ отговорност. Когато Сждътъ не е съгласенъ съ мнѣнието на прокурорътъ, въпросътъ за прекращение на дѣлото се предоставя на Апелативнитѣ Сждъ да го рѣши въ гражданското си отдѣление. Апел. Сждъ, ако се съгласи съ мнѣнието на Окржжнитѣ Сждъ, съставя опредѣление за да се дадатъ подъ Сждъ лицата, които сѣ привлечени на слѣдствие (15 ст.)

17. Предварителното слѣдствие заедно съ обвинителнитѣ актъ, или съ заключението си прокурорътъ препраща въ Окржжнитѣ Сждъ, а Сждътъ му дава по нататашенъ ходъ, споредъ правилата, указани въ 684—689 ст. отъ Вр. Съдеб. Правила.

18. Кога слѣдъ предварителното разгледване на едно дѣло въ Окржжнитѣ Сждъ му се даде по нататашенъ ходъ, то тогава предсѣдателътъ на Сждътъ прави незабавно распоряждане да се даде на подеждимитѣ:

1-во. Преписъ отъ обвинителнитѣ актъ, или отъ жалбата на частнитѣ обвинители, и

2-ро. Списѣкъ на лица, които се предполага да сѣ викатъ въ Сждътъ.

Бѣлѣжка: 690 и 706 ст. отъ Вр. Съдебни правила се отмишляватъ.

19. Прокурорътъ встѣпва въ правата на тѣзи лица, които сѣ пострадали отъ престѣпленето и се явяватъ като обвинители споредъ Врем. Сждеб. Правила при производство на дѣлата въ Окржнитѣ, Апелативнитѣ и Върховнитѣ Кассационни Сждове (693, 699, 700, 701, 716, 721, 734, 742, 754, 756, 757, 760, 783, 784, 785, 786, 794, 496 П. 1-ий, 800, 855, 881, 883, 885, 887 и 888 на Врем. Сждебни Правила и 6 ст. отъ учрежд. на Върх. Сждъ.)

20. По дѣла, които подсѣдимитѣ се обвиняватъ въ влодѣния, за които се опредѣляватъ наказания, изложени въ ст. ст. 3, 16-33 на Оттоманскій Углав. Кодексъ, председателъ на Сждътъ, слѣдъ като открие засѣданieto, отъ числото на повиканитѣ и не отстранени сждебни засѣдатели, избира т р и м а по жребие, които се привожда въ особна клетва, и слѣдъ туй занимаватъ мѣсто задъ сждийската масса на лѣва страна отъ председателътъ.

Забѣлѣжка: Въ съставътъ на Сждътъ съ сждебнитѣ засѣдатели наедно трѣбва да има още т р и м а сждии, въ това число и председателътъ.

21. Слѣдъ като се извършятъ всичкитѣ обряди, които съпровождатъ откритието на сждебното засѣдание, прочита се громко обвинителнитѣ актъ, или жалбата на частнитѣ обвинители.

Забѣлѣжка: 748 ст. отъ Вр. Сждеб. Прав. се отмѣнява.

22. За разрѣшение въпроситѣ за виновностъ и за другитѣ фактически страни на дѣлото (806, 807, 808 и 809 Вр. Сжд. Прав.) председателътъ за едно съ сждитѣ и сждебнитѣ засѣдатели се оттеглятъ въ една особна стая и, слѣдъ разрѣшението на въпроситѣ (803, 811-814 ст.) всичкитѣ сждии се връщатъ въ залата на засѣданieto, гдѣто председателътъ обявява постановенитѣ отвѣти, и слѣдъ туй поканва сждебнитѣ засѣдатели да хванатъ, своето особено мѣсто сръшу подсѣдимитѣ.

23. Когато гласоветѣ на сждитѣ и на сждебнитѣ засѣдатели се раздѣлятъ по равно, това мѣние наддѣлява, което е за въ полза на подсѣдимитѣ.

24. По обвинителната присѣда председателътъ предлага на прокурорътъ или на частнитѣ обвинители да предяви своето заключение относително до наказанието и другитѣ послѣдствия за виновността на подсѣдимитѣ.

25. За основание на въпроситѣ по сжеството на дѣлата, които сѣ указани въ 806-810, 815, 816, 818, и 821 ст. отъ Вр. Сждеб. Правила служи обвинителнитѣ актъ, сждебното слѣдствие и исключителнитѣ объяснения; за основание на другитѣ въпроси въ (817, 819 и 820 ст.) служи жалбата на пострадалиитѣ, объясненията на гражданскитѣ ищецъ и на подсѣдимитѣ и прокурорското заключение.

26. За разрѣшение на въпроситѣ указани въ 810, 815, 816, 817, 818, 819, 820 и 821 ст. отъ Вр. Сждеб. Правила, Сждътъ, безъ сждебнитѣ засѣдатели, втори пътъ се оттегля въ особна стая и, слѣдъ разрѣшението на тѣзи втори въпроси, съставлява се революция.

27. Прокуроритѣ иматъ право да подаватъ Апелационенъ протестъ, противъ всичкитѣ пресѣди и рѣшения на Окржнитѣ Сждилища, и кассационни протести, противъ окончателнитѣ присѣди и рѣшения въ узаконенитѣ сроки (290 и 863 ст. отъ Врем. Сждеб. Правила и 6. ст. отъ Учрежд. на Върх. Сждъ.)

Забѣлѣжка: 856 ст. отъ Вр. Сждеб. Правила се отмѣнява.

28. Преди постановленieto на рѣшението Върховнитѣ Сждъ изслушва заключението на прокурорътъ или

на помощникътъ му — по граждански дѣла по поводъ на основанията, които сѣ показани въ кассационната жалба, или въ словеснитѣ объяснения на страната за отгѣнение на окончателното рѣшение, а по уголовни дѣла, освѣнъ това, и по поводъ отъ негово само усмотрѣние въ дѣлото основание за отгѣнение на присѣдата.

29. Ако при производството на дѣлото не сѣ станж-ли нарушения въ формитѣ и обрядитѣ, които би могли да докаратъ до отгѣнение на присѣдата или рѣшението на Сждътъ, но поради принесената жалба или протестъ се признае неправилно само опредѣлението на Сждътъ относително до примѣненieto на Законътъ за наказанието на осждениитѣ и относително до примѣненieto и тълкуванieto гражданскитѣ материални Закони; то Върховнитѣ Кассационенъ Сждъ, като показва на тая неправилностъ, и като отмѣнява едно подобно опредѣление на Сждътъ, може, безъ измѣнение и безъ постановление на нови по сжеството на дѣлото данни, непосредствено самъ да поправи нарушението на Законътъ, неправилното му тълкуване или неправилното примѣнение. Въ другитѣ случаи дѣлото, на което се отмѣнява рѣшението или присѣдата на цѣло, се повръща, споредъ усмотрѣнието на Върховний Кассационенъ Сждъ, въ надлѣжащитѣ си Сждъ за ново производство или ново рѣшение, като се вземе предъ видъ това, което е послужило за поводъ на Кассацията му.

Забѣлѣжка: 15 ст. отъ Учреждението на Върховний Сждъ се отмѣнява.

30. Сждишцето, въ което е повърнато дѣлото за и во рѣшение, е длѣжно въ изяснението на точнитѣ разумъ на Законътъ да се подчини на опредѣленото (сжжение) на Върховнитѣ Сждъ. Жалби противъ постановенieto на това основание рѣшение или присѣда не се допущатъ, но съ това не се унищожаватъ правото за жалба на друго основание, вслѣдствие на нови упущения, направени отъ Сждътъ, или поради повторение на сжжитѣ упущения, които сѣ послужили за поводъ на отгѣненieto на присѣдата или рѣшението.

31. Присѣдата, съ която подсѣдимитѣ се осжжда на смъртно наказание или на каторжна работа (кюрекъ) до животъ, или затворъ до животъ въ крѣпостъ, преди това рѣшение да се внесе въ изпълнение, представя се, чрезъ Министрѣтъ на Правосждението, на Негово Височество, Князѣтъ, за усмотрѣние,

32. Всякий Сждия, всякий прокуроръ, който въ предѣлитѣ на свойтъ крѣгъ, или участѣтъ, узнае, че нѣкой е задържанъ подъ затворъ безъ постановление отъ пълномощнитѣ за туй мѣста и лица, или пакъ нѣкой е за-рѣнъ не въ надлѣжащето мѣсто за задержание, е длѣженъ безъ забава да освободи тогоя, който не правилно е билъ лишенъ отъ свободата си, или да вземе мѣрки за да се постави подъ затворъ въ надлѣжащето му мѣсто.

33. Прокуроритѣ даватъ по граждански дѣла заключението си въ слѣдующитѣ случаи.

1-во По дѣлата на казюнното управление и по дѣлата на богоугодни и благотворителнитѣ учреждения;

2-ро По дѣлата на общинитѣ и на градскитѣ и селски Общества;

3-то По дѣлата на лица, които не сѣ стѣпили въ съвършенно-лѣтне, които неизвѣстно гдѣ отсѣтсвуватъ, и които сѣ глухонѣми и умалишени (налудничави);

4-то По въпроси за подсѣдностъ, и за препирни;

5-то По препирни за подлогъ на документи и въобще въ случаи, когато въ гражданскитѣ дѣла се покажатъ

обстоятелства, които поддържат на углавен Сждъ.

6-то По молби за отстранение на Сждии;

7-мо По молби за даване свидетелства на бѣдность.

Забѣлѣжка: Прокуроритѣ иматъ право да подаватъ частни жалби, апелационни и кассационни протести срѣщу опредѣления и рѣшения (33 ст.), които сж постановени несъгласно съ тѣхнитѣ заключенія.

34. Въ горѣпомянатитѣ случаи дѣлото се препраща на прокурорѣтъ по крайнѣи мѣрѣ три дни преди докладъ тѣ.

35. Слѣдъ докладѣтъ на дѣлото и слѣдъ словесното състязание на странитѣ, прокурорѣтъ излага заключението си словесно.

36. Сжщността на прокурорското заключение трѣба да бжде внесено въ протоколѣтъ на засѣданието.

37. Слѣдъ прокурорскитѣ заключения сждиитѣ се могатъ само да покажатъ погрѣшкитѣ, които той е направилъ при изложението на обстоятелствата на дѣлото, ако таквитѣ сж били допускити.

Забѣлѣжка: 74 и 133 ст. отъ Временнитѣ Сждебни Правила се отминаятъ.

38. Всичкитѣ статии отъ Временнитѣ Сждебни Правила, които противорѣчатъ на Конституцията, на сждоустройството и на другитѣ закони, вотирани презъ Втората Сессия на Народното Събрание, и на настоящитѣ допълнителни правила — се отминаятъ.

39. На Върховниятъ Кассационенъ Сждъ, по негово собствено усмотрѣние или по предложение отъ Министерѣтъ на Правосѣдието, до окончателното приглѣждане въ законодателенъ порядъкъ на „Временнитѣ Сждебни Правила“, се предоставя правото да спомага за правилното и успѣшно движение на дѣлата въ сждилищата чрезъ циркулярни разяснения, основани върху духѣтъ и смислѣта на „Временнитѣ Сждебни Правила“, на новото сждоустройство и на другитѣ закони, които дѣйствуватъ въ Княжеството.

Приложение къмъ 102 чл. на Сждоустройството.

Клетвата, която полага Сждията, когато стѣпва на длѣжностъ.

Обѣщавамъ се, и се кълна въ името на Бога Всемогущаго, предъ Святото му Евангелие и предъ животворящитѣ Господень Кръстъ, да бждж вѣренъ на Негово Височество Българскитѣ Князь, да изпълнявамъ свято и неуклонно Конституцията и Законитѣ на Княжеството, да сжда по чиста съвѣсть безъ всякаво лицепріятне за въ полза на кого и да е, и да постѣпвамъ въ всичко споредъ както го изисква званието, въ което влѣзвамъ, като помня, че за всичко ще давамъ отчетъ предъ Законѣтъ и предъ Бога на страшнѣи Сждъ.

За удостовѣрение на това цѣлувамъ Словото и Кръстѣта на Спасителѣтъ Амниъ.

Приложение къмъ 146 чл. на Сждоустройството.

Клетва, която полага Сждебнитѣ Приставѣ, когато вѣтѣпва на длѣжностъ.

Обѣщавамъ се, и се кълна въ името на Бога Всемогущаго, предъ Святото му Евангелие и предъ животворящитѣ Кръстѣ Господень да бждж вѣренъ на Негово Височество Българскитѣ Князь, да изпълнявамъ свято и неуклонно Конституцията, да изпълнявамъ честно и добросъвѣстно всичкитѣ обязанности по службата, съ която се натоварвамъ, и всичкитѣ правила и закони, распоряжения и поручения, които се относатъ до тѣзи мои

обязаности, да не превисавамъ властѣта, която ми е дадена, и да не причинявамъ съ умислъ никому пагуба или повреда, а на противъ да вардя всичкѣ интереси, които ми се повѣрѣватъ, като свои собствени, като помня, че за всичко азъ съмъ длѣженъ да давамъ отчетъ предъ Законѣтъ и предъ страшнѣи Божѣи Сждъ,

За удостовѣрение на това цѣлувамъ Словото и Кръстѣта на Спасителѣтъ Амниъ.

Приложение къмъ 20 чл. отъ Временитѣ Сждебни Правила.

Клетва, която полага Сждебенъ Засѣдатель.

Обѣщавамъ се, и се кълна въ името на Бога Всемогущаго, предъ Святото му Евангелие и животворящитѣ Кръстѣ Господень, че по дѣлото, за което съмъ избранъ като Сждебенъ Засѣдатель, ще положж всичкитѣ си сили, до колкото ми стига умѣтъ, зацѣтелното разгѣждане както на обстоятелствата, които уличаватъ подеждимитѣ, тѣи сжщо и обстоятелствата, които го оправдаватъ, и че ще дамъ рѣшителенъ гласъ, споредъ туй, което чуя и вида въ Сждѣтъ, споредъ сжщата правда и убѣждението на съвѣстѣта ми, като не оправдавамъ виновнаго и като не осждамъ невиннаго, като помня, че за всичко това ще съмъ длѣженъ да давамъ отчетъ предъ Законѣтъ и предъ страшнѣи Сждъ Господень.

За удостовѣрение на това цѣлувамъ Словото и Кръстѣта на Спасителѣтъ Амниъ.

Този, който пристѣпва да се закълне, като цѣлува Кръстѣтъ и Евангелието, произнася думата „заклевамъ се“.

Министръ на Правосѣдието Хр. Стояновъ.

Предсѣдатель: Желаетъ ли Народ. Събрание да се пристѣпни да се разгѣждатъ членъ по членъ, или да се дадатъ на комисия?

Пановъ: Безъ г-на Министра нищо не може да се разгѣжда. Има нѣкои работи тъмни, които съвършено не се разбиратъ.

Предсѣдатель: Азъ по напредъ споменахъ, че Народното Събрание може да се произнесе, какъ ще го разгѣжда. Остава да се разгѣжда членъ по членъ.

П. Станчовъ: Азъ съмъ на мнѣние, като глѣдамъ, че времето е късо, да се помоли г-нъ Министръ да дойде въ Събранието и ние предварително да чюемъ нѣкои негови общи разяснения, и тогава можемъ да рѣшимъ този въпросъ. Ако има нѣкой да направи нѣкое предложение, тогава може да се разискватъ по напредъ.

Стамболовъ: Имамъ да направя едно предложение; това се отнася до премѣстваніето на сесията. Ако Събранието го рѣши, то Министритѣ трѣба да го представятъ на Князя, и той ще го утвърди или не.

Михайловскій: Това е само желание; но назначението на мѣстото, дѣто ще засѣдава Народното Събрание, зависи отъ Князя, тѣи сжщо и за времето. Той може да утвърди или отхвърли това желание.

Предсѣдатель: Трѣба Министритѣ да дойдатъ.

Стамболовъ: И вчера мина единъ законопроектъ, безъ да присъствува нито единъ Министръ.

Председателъ: Ако желае Нар. Събрание, то е свободно да го разисква.

Грънчаровъ: Понеже се касае до премѣстване на сесията, трѣба да бждѣт Министритѣ тука; защото могатъ да даждѣтъ обяснения, да ли може да стане или не. Народното Събрание може да се освѣтли върху въпросѣтъ отъ тѣхнитѣ разяснения; за това съмъ на мнѣние, че до когато дойдатъ Министритѣ да разгѣдамы въпросѣтъ за прошенията, които се натрупаха въ Събранието. Азъ предлагамъ, да се опълномоши прошетарната комисиия да ухвати тѣзи прошения чрезъ бюрото въ надлѣжнитѣ Министерства.

Председателъ: Министрътъ на външнитѣ работи е тука. Въпросѣтъ може да се разисква.

Стамболовъ: Имамъ честъ да представя на Народното Събрание едно предложение, подписано отъ 73 души, което се касае до премѣстванieto на сесията въ другъ градъ, по централенъ, т. е. въ Търново или Русчукъ. Азъ моля Събранието, да чие предложението ми. (Чете предложението.)

„Предложение:

На основание 128 членъ отъ Конституцията, който дава право на царствующий Князь да назначава въ указа си времето и мѣстото, дѣто ще стане Събранието, ние долуподписанитѣ представители на народа, като взехми въ внимание, че като се свиква въ София Събранието, ставатъ много излишни разности на хазната и затруднения и несподности на $\frac{3}{4}$ отъ представителитѣ, предлагамъ да се съгласи Народното Събрание да помоли Н. Височ. Князя да свика II-та сесия на II-то обикновено Народно Събрание въ Търново или Русчукъ. София 30 Маия 1880 г. (Слѣдватъ 73 подписи.)“

Мин. Каравеловъ: Азъ мисля, че тъй лесно не трѣба да рѣшаваме. Въпросъ иде за това, че Министерството трѣба тоже да се пренася. Вие трѣба да рѣшите, че пренасяте столицата и че София не трѣба да бжде столица, но другъ нѣкой градъ. Защото щомъ това не рѣшите, ние не можемъ да пренесемъ Министерството.

Стамболовъ: Г-нъ Каравеловъ бърка два въпроси. Тука не е работата за столицата, но за сесията, тя да се премѣсти въ едно по централно мѣсто; защото ползата само отъ прогоннитѣ ще струва до 40,000 фр. Виждамы и въ другитѣ държави, на пр. въ Сърбия столицата е въ Бѣлградъ, а камарата е въ Нишъ или въ Крагуевацъ. Ние правимъ съ това предложение икономия на държавата и улеснението на Народното Събрание. Че Министритѣ трѣбало да се мѣстятъ, това става и на други мѣста.

Ще дойдатъ 6 Министри, а Князя може да се съгласи да живѣе въ Русчукъ въ зимно време. Министерството може всѣкогашъ да представи своитѣ бюджетно-проекти и законопроекти; и ако да стане запитване, тогава Министрътъ на еднажъ не отговаря, но слѣдъ нѣколко денѣе, когато ще получи същата потребнитѣ разяснения отъ своята канцелярия. Работата е, че за до София пътятъ е мжченъ. Представителитѣ отъ Варна трѣба въ 8 дена да дойдатъ въ София. Ние знаемъ миналата година, какво затруднение срѣщнахми. 40 или 50 депутати има отъ источната страна, отъ които лани 4 или 5 души се разболѣха и умрѣха. Заблѣждамъ, че това предложение е вѣче рѣшено, защото е подписано отъ 73 души.

Мин. Каравеловъ: Лесно е да се каже бюджетно-проекти и законопроекти. Отъ гдѣ Министрътъ да защитава проекта, когато нѣма канцелярията си подъ ржка. Това не е толкова лесно. Министрътъ не работи самъ, но работи съ 30 души чиновници.

Стамболовъ: Менѣ ми се чини, че бюджетно-проекта трѣба да бжде напечатанъ най малко единъ мѣсець преди отварянieto на камарата и Министрътъ трѣба да знае, отъ кждѣ проистичатъ всичкитѣ доходи, а тогава това ни представлява безъ всѣко затруднение.

А. Цановъ: Едно отъ доводитѣ е икономията; азъ ще кажа, че да се пренесе Князьтъ и Министритѣ, то не ще да стане по ефтино отъ колкото да дойдатъ другитѣ депутати въ София. По вече пари ще отидатъ, ако се премѣсти Негово Височество съ Министерството. Колкото за мжчотитѣ зимно време, то азъ мисля, че отъ Видинъ по мжчно е да се отиде въ Търново отъ колкото отъ Търново до София, защото нѣма никакви пътища. Ние знаемъ, че освѣнъ Сърбия всичкитѣ правителства си иматъ своето законодателно тѣло въ столицата и че трѣба законодателното тѣло да бжде тамъ, дѣто е главата на държавата. Това предложение ще бжде по врѣдително отъ колкото полезно.

Мин. Цанковъ: Г-нъ Стамболовъ показва за примѣръ Сърбия. Г-нъ Цановъ каза, че на други мѣста не става това. И азъ прибавямъ, че въ Сърбия камарата е на друга основа направена; тя е почти чиновническа и депутатитѣ сж по вечето правителствени хора. За това сърбската камара малко запитва Министритѣ. Нашата камара е друга и трѣба всичкитѣ управления да бждѣтъ при нея. Най главната причина, за която това предложение трѣба да се премине, е, че и правителството трѣба да се премѣсти.

Мин. Каравеловъ: Мѣстото, дѣто ще става сесията, се рѣшава само отъ Князя споредъ 127 членъ на Конституцията. (Чете го.) Столицата е на-

значена отъ закона.

Патю Поповъ: Г-нъ Стамболовъ казва, че, ако да се премѣсти сесията въ Русчукъ, щѣше да стане икономия. Тамъ не е срѣдоточие на България и ако се мѣсти Князьтъ и министритѣ, тогава ще станатъ разноси още по голѣми. Веднажъ е определена столицата тука и тука трѣба да бѣде и Събранието; защото ако да търсимъ срѣдоточие на България, то е само Плѣвень; но София е столица, трѣба и Събранието да бѣде тукъ.

Рангелъ Костовъ: Г-нъ Стамболовъ казва, че щѣше да стане икономия. Азъ моля, каква икономия е тая, когато министерството ще се премѣства съ всичкитѣ писари и тефтери, за да може да дава отговори на Събранието? Да ли ще бѣде икономия, или ще се потроши по вече? Освѣтъ това колкото за Негово Височество, да ли не е прилично ние да идемъ при него, отъ колкото той да дойде при насъ?

Стамболовъ: Азъ мисля, че въ предложението се казва 128 статия и за това бѣлѣжката на г-на Каравелова пѣма си мѣсто. Ние не рѣшаваме, но ще молимъ Князя, както види за добро, да рѣши; ако го не види за добро, то нашето прошение може да остане безъ послѣдствие. Колкото за икономията, очевидно е, защото $\frac{3}{4}$ отъ представителитѣ сж отъ губерниитѣ Русчукска, Варненска и Търновска. Тѣ виички сж по близу до Търново или до Русчукъ. Тука градътъ не е построенъ. Може да се направи за 1 или 2 години опитъ. Затруднението е само, че ще се премѣстватъ 6-тѣ министри. Както чухъ отъ хора, Князьтъ щѣлъ да живѣе зимно време въ Русчукъ, защото въ София зимно време не се живѣе. Въ София е като въ нѣкоя пустиня зимно време, човѣкъ мисли като, че е въ Сибиръ. Ако е истина, че Князьтъ щѣлъ да живѣе зимъ въ Русчукъ, то ще се съгласи; ако не е истина, то ще го отхвърли. Всѣкой тегли вжглена къмъ себе си. Това предложение е подписано по вече отъ половината депутати и за това всичкитѣ препирни сж неумѣстни.

Мин. Каравеловъ: На това предложение, азъ не зная характерътъ му; казахъ че е неумѣстно; защото това е единъ видъ особенъ законопроектъ. Мотивитѣ, които накараха Великото Народно Събрание въ Търново, да бѣде София столица, съществуватъ и до сега; за това да не мѣняваме нито столица, нито Събрание, но да си остане както си е било.

Славейковъ: Да се препирами сега за икономия, то ми се чини, твърдѣ малко разбирами за икономия. Азъ бихъ желалъ да се не препирами за това. Предложението на г-на Стамболова е станало именно на основание на това, че въ Конституцията

е казано, че мѣстото на сесията ще се назначи отъ Князя, но не е казано, че непременно трѣба да бѣде въ столицата Събранието. Това зависи само отъ волята на Князя. Такъвъ членъ, мисли, че има въ Конституцията, но дѣйствително ще ли Князьтъ да послуша желанието ни или не, това е мжно да се знае. Азъ мисли, че имаше други по важни въпроси, които можаха да се разгѣждатъ. Ние можемъ да отложимъ този въпросъ. Но мжнотинитѣ, които усѣщама, вѣрвамъ, че тѣ ще влѣзатъ въ ушиѣ на Князя. Отъ Негова воля пакъ ще зависи, да ги отстрани, защото сега, ако се препирами, то ще бѣде безъ резултатъ. Не е наша работа, да предрѣшавамъ и да кажемъ, че непременно искама тамъ или тамъ да се пренесе сесията; защото то остава на рѣшението и волята на Князя.

А. Цановъ: Г-нъ Стамболовъ казва, че всѣки тегли вжглена къмъ себе си; ако е така за него, за менъ не е така. Ние глѣдами, какъ се пастрѣ държавата и трѣба най главно да глѣдами интересъ на държавата. Правителството трѣба да се премѣства тамъ исцѣло, ако има тамъ засѣданіе. Ние ще имамъ тогава двѣ стоици. За два мѣсеца ще бждемъ въ Русчукъ или въ Търново, а другитѣ мѣсеци тука въ София. Всѣки, който ще има давинъ въ тѣзи два мѣсеца, трѣба да иде въ Русчукъ или въ Търново. Че подписа има турени въ това предложение, това не значи нищо. Азъ турихъ подписъ си, безъ да помисля много. Азъ съмъ на мнѣние, че не трѣба да рѣшаваме този въпросъ.

Грънчаровъ: Г-нъ Стамболовъ казва, че не било голѣма мжка, да се премѣстватъ Министритѣ тамъ, дѣто ще бѣде Събранието; но, г-да, ако се случи, че двама началници да бждатъ избрани за депутати и отиватъ тѣ тамъ, тогава трѣба непременно цѣла канцелария да се премѣства. Какви трудности ще направимъ съ това? Това ли ще бѣде нѣкоя икономия? Нашата работа не е, за да затрудняваме работитѣ на Княжеството и на народа. Ако има 73 подписа на това прошение, то тѣ, ако обичатъ, нека го даждъ на Князя, който има право самъ да определява мѣстото на сесията; но никакъ не е наша работа да рѣшаваме, да ли да бѣде сесията въ Търново или въ Русчукъ. Ние имамъ днесъ още и други работи да свършимъ, за това предлагамъ да се махне това предложение.

Стамболовъ: Въпросътъ е, че ако се назначи втората сесия въ София, едва ли ще можемъ да се съберемъ. Това трѣба да го разбиремъ и азъ се чуди, колко хора сж излѣгли, които сж близо до София, да дигатъ гюрултия. Това предложение е отъ 73 души подписано и трѣба да се уважи, защото това е вишегласие на Народното Събрание. Ако г-нъ Цановъ е подписалъ безъ да размисли, това

остава за негова смѣтка. Ако Министерътъ отиде на друго мѣсто, той има главенъ секретаръ. Министерътъ не е чиновникъ, той е единъ факторъ. Съ механиката се занимаватъ секретаритѣ и началницитѣ на отдѣленията, а Министерътъ слѣди само за добриятъ вървежъ на работата и пише закони. Заради туй, предложението на г-на Грънчарова, да се отхвърли този въпросъ, намирамъ го неумѣстно, тоже и предложението на г-на Славейкова не е на мѣсто, толкова по вече, че той самичкъ е подписанъ. (Веселостъ.) И сега да се отлага, нѣма си мѣстото. Да бждемъ справедливи г-да; ако $\frac{1}{3}$ часть може да надвие на $\frac{2}{3}$, добръ. Азъ мисля, че това предложение може да се приеме, безъ да се тури на гласоподаване. (Чете още веднажъ предложението.) (Гласове: Исчерпано е!)

М-ръ Каравеловъ: Това не може да се вотира; щомъ се това вотира, ще стане рѣшение, то е половинъ законъ. Конституцията не ни дава право, да го вотираме. Ако нѣкои депутати искатъ да молятъ Князя, то могатъ да го направятъ въ едно частно засѣдание. Другояче го не разбирамъ.

Стамболовъ: Като рѣшихми единъ пътъ, да се не говори вѣче по този предметъ, тогава нѣма право и г-нъ Каравеловъ да говори. Азъ ще му отговоря, че всѣки ще разбере, колкото може, а който не разбира, той не ще разбере. Това е ясно, че камарата има право да дава прошение на Князя. Ние не правимъ едно рѣшение за предмета; само ще рѣшимъ, да ли да се прати това прошение до Князя; камарата сама по същността не рѣшава нищо.

М-ръ Каравеловъ: Прощение има право не само камарата, но и всѣки Българинъ да даде на Князя; но камарата може да направи само такива рѣшения, които не противорѣчатъ на Конституцията, а това противорѣчи на Конституцията.

Стамболовъ: Ние не рѣшаваме, да се премѣсти сесията, но молимъ само Князя. Това е едно желание и Министерството трѣба да го земе въ внимание, защото иначе лесно можемъ да останемъ безъ сесия. Правителството да внимава за това.

Предсѣдателъ: Азъ мисля, че най-сгоденъ пътъ е, да се заяви едно общо желание, безъ да се вотира. Този въпросъ, ако го намѣри Негово Височество за добъръ, то ще нареди да се премѣсти сесията. Правителството е тука, и то може да съобщи това желание на Князя; но ние не сме направили рѣшение.

Мин. Каравеловъ: Ако да ни пита Князьтъ, ние ще се откажемъ да идемъ въ Русчукъ; ние канцелярия не носимъ съ себе си.

Стамболовъ: Това е едно желание на повечето депутати на Събранието. Сега да ли г-да Ми-

нистритъ ще идатъ или не, това е тѣхна работа. Ние ще молимъ просто бюрото, да го съобщи на Князя.

Еремия Гешовъ: Азъ мисля, като остава само единъ день за нашата работа и ние да губимъ това време за единъ въпросъ и да се препираме за една такъва работа, дѣто си нѣма мѣстото, азъ съмъ по благодаренъ да бжде Плѣвентъ отъ колкото Търново; но като помислимъ, че 75 депутати ако да идатъ въ Търново, а оставатъ още 50 или 60 отъ тая страна, то отъ дѣ ще направимъ 40,000 фр. по малко разноски? Това не смѣтаме, че ако трѣба да се дигне цѣлото Министерство съ канцеляриитѣ, какви ще бждатъ за това разноскитѣ. Г-нъ Стамболовъ казва, че депутатитѣ не щѣли да дойдатъ. Азъ мисля, че който приеме да бжде народенъ представителъ, той ще иде и въ Кюстендилъ, а не само въ София.

Предсѣдателъ: Азъ мисля г-да, като времето ни е кратко, да свършимъ тази работа, защото утрѣ не можемъ да работимъ нищо вѣче. Рѣшение мисля да не правимъ, защото има достатѣлни подписи, които желаятъ да се пренесе сесията, просто да се запише въ протокола.

Михайловскій: Ние желаемъ да го дадемъ само за свѣдѣние; не рѣшаваме, но отиваме да молимъ Князя.

Мин. Цанковъ: Азъ мисля, че подиръ тѣзи разисквания мнозина не ще да вотираатъ същето предложение, защото самитѣ депутати казаха, че не сж съгласни съ онова, което сж били подписали.

Предсѣдателъ: Тогава въ тая форма давамъ на гласоподаване. Приема ли Народното Събрание да се изяви това желание на Негово Височество?

Единъ гласъ: Да се не дава на вотиране, 128 членъ не позволява това.

Предсѣдателъ: Приема ли Народ. Събрание да се гласоподава за него?

Стамболовъ: Оно не трѣба да се вотира, като е подписано отъ 73 души.

Предсѣдателъ: Питамъ пакъ Народ. Събрание: приема ли Народното Събрание да подлѣжи на вотиране това предложение? (Не приема.) Който приема да си дигне ржката. (Меншество.)

Патю Поповъ: (Голѣмъ немиръ. Шумъ.) Още веднажъ да се гласоподава.

Предсѣдателъ: 57 души сж за и 53 сж противъ. Тогава ще се вотира: да се заяви ли това желание на Негово Височество, ако намѣри за добро да се премѣсти камарата въ Търново или въ Русчукъ? (Приема.) Който не приема да си дигне ржката. (61 за, 48 противъ.)

Стамболовъ: Сега това предложение ще съобщи бюрото презъ Министерството на Князя.

Грънчаровъ: Да се заблѣжи, колко гла-

сове сж противъ и колко за. (Гласове: Забълтъжи се.)

Мин. Каравеловъ: Ясно е казано на Нар. Събрание, че има само 23,126.000 франка доходъ, сега тука безъ да питате Министра на финанситѣ, откривате кредити; жейите хора и давате пари. Азъ мога само да кажа, че като Министръ на финанситѣ отговарямъ само за тия приходи, а не за други.

Стамболовъ: Тука се прави едно предложение за една работа, която е необходимо нужна. Когато се женятъ хората, не ще да питатъ г-на Министра за таквизъ работи. Народното Събрание е господаръ на паритѣ, ако рѣши Народ. Събрание, че трѣба 500,000 франка да дадемъ за народното опълчение, то Народното Събрание има право да открие този кредитъ. Въ случай на потрѣба, ще увеличи данъцитѣ. Народна гвардия намъ е потрѣбна. Държавата не е мирна въ нѣкои мѣста. Откри се кредитъ за лопати и мотики, ще дадемъ още 500,000 франка за народното опълчение, отъ него зависи сигурността на нашето отечество. Всички вотираны нѣща за другитѣ Министерства, за училищата, по добръ да не съществуватъ; но народно опълчение непремѣнно трѣба. Г-нъ Министръ ако иска да има балансъ отъ тѣзи сума, то да се отложатъ за единъ или два мѣсеци мостоветѣ, училищата; мотики да се не купуватъ; още нѣкои други разноски ако да се спрѣтъ за нѣколко време, то не вреди; но тѣзи пари за народното опълчение трѣба непремѣнно да се дадѣтъ.

Мин. Каравеловъ: Азъ пакъ ще кажа на Народното Събрание, че има 23,000.000 доходъ, за които азъ отговарямъ. Ако да разширите расходитѣ, трѣба да наложите нови данъци; за това имате право. Народното Събрание откри кредитъ за лопати и за мотики и го вотира. Народното Събрание пакъ може да вотира да се запре този кредитъ и да се пренесе тука. Имами расходъ 26,000.000, доходи 23,000.000. Така не се управляватъ финансии и не се правятъ бюджети.

Стамболовъ: Менѣ ми се струва, Нар. Събрание съзнаваше, че трѣба да има училища, шосета, мостове и отвори кредити съ такова съзнание; но въ сѣщото време има право да каже, тѣзи работи да се спрѣтъ, ако нѣма достатъчни приходи да се направятъ. Но колкото за милицията, ако нѣмами пари, трѣба да земемъ пари на заемъ, само да имамъ милиция. Всеки гражданинъ трѣба да знае, да пази своята свобода. Този бюджетъ за народното опълчение не е голѣмъ; предлага се до 80,000 войници съ 500,000 франка. Отпущатъ се 500,000 фр. за народната милиция; при това за централния комитетъ 42,000; за 21 окръжж. комитети

189,000; за началника и за помощника 14,400; канцелярски разноски на окръжж. комитети 42,000; 400 инструктори по 260 фр. 96,000; за канцелярски разноски 10,000; екстра-ординарни расходи 106,600; всичко 500,000. Отъ тѣхъ не можѣтъ да се похарчатъ освѣнъ 2 или 300,000 фр., защото може да се намѣрятъ инструктори, които сж въ градоветѣ при дружинитѣ.

Председателъ: Приема ли Народ. Събрание да се отпусне за народното опълчение на военный Министръ 500,000 фр.?

Наумовъ: Ние имамъ по малко приходъ отъ колкото расходъ, и това трѣба да земемъ въ внимание. Тѣзи пари трѣба да се зематъ отъ другитѣ отпустнати щатове.

Стамболовъ: Менѣ ми се струва, че г-нъ Министръ хубаво би направилъ, да донесе единъ листъ и да каже, че тѣзи 500,000 франка можѣтъ да се задържатъ отъ еди кои точки; г-нъ Министръ може да направи потрѣбнитѣ предложения, колкото за покриванне на дефицитътъ.

Мин. Цанковъ: Бюджетътъ, както се рѣши, той е добъръ и свършенъ, защото е утвърденъ отъ Негово Височество и той не може вѣче да се промѣнява. Заради туй може само да опълномощимъ г-на Министра; но такива работи не влизатъ на вотиране.

Цвѣтко Манчевъ: Предложението на г-на Стамболова ми се вижда неумѣстно. Вчера рѣшихъ онака, а днесъ така. (Шумъ. Немиръ.) Неумѣстно е да се върщаме на миналото; тогава по добръ е да си отидемъ и да се заключи сесията.

Стамболовъ: Чюдно е, че подиръ приемането на законопроекта днесъ срѣщамъ затруднения за едни расходи отъ 500,000 фр. Ако най сетнѣ тѣзи пари ги нѣмами, то ще ги земемъ на заемъ. Безъ опълчение нѣма сигурностъ нито за честъта, нито за имота, нито за свободата ни; не зная защо да разискваме дълго и широко.

Горбановъ: Азъ знамъ едно общо правило и то е, че се съсибва човѣкъ отъ борчове. Това съмъ видѣлъ и съмъ челъ въ книгитѣ, и колкото човѣкъ по вече борчове прави, толкова по скоро се съсибва. Азъ се чюдя, какъ до вчера Народ. Събрание и водителитѣ на Народ. Събрание не се посрамираха и поискаха още отъ първата година да введѣтъ държавата въ борчъ. (Гласове: Оратора долу! долу!) Азъ не нападамъ Народното Събрание. Азъ говоря върху това предложение, като ни се предлага да влѣзие Българското Княжество въ нови борчове. Бюджета е рѣшенъ и свършенъ. Ако има други предложения, азъ съмъ съгласенъ да се разгледатъ, ако не, да се спре разгледанието на това предложение.

Михайловски: Г-да! Този новъ налогъ е за безопасността. Какво казватъ ония г-да, които живѣятъ въ Источната половина на Княжеството, какви шайки ходятъ тамъ! Хората не могатъ да идатъ на ккра, защото ги обикалятъ разбойническиѣ шайки. Които живѣятъ въ ония страни, знайтъ потрѣбата отъ народ. опълчение и потрѣбата надвишава всичкитѣ нужди. Ако трѣба новъ налогъ за тѣзи нужди, да се наложи този налогъ; защото това е за безопасността. Каква е тази свобода, когато не мож да осѣдлая коня си и да отидъ на работата си?

Стамболовъ: Ако да вършимъ все по този редъ, ще дойдемъ до това, което си позволяватъ нѣкои злонамѣренни личности, които твърдѣтъ кжсно дохождатъ въ Събрѣнието, да наричатъ безсрамно Народ. Събрание! (Горбановъ: Азъ протестирамъ противъ това.) Той е казалъ, че не сме се посрамили да вотираме единъ такъвъ бюджетъ. Г-нъ Министръ на финанситѣ не знае, дали 15,000.000 или 20 или 30,000.000 ще има приходъ. За това, какъ може да се каже, че имамъ едно злонамѣрение? Тази личностъ се отнесе безсрамно къмъ Събранието! (Предсѣдателъ: (Звъни.) Моля ви!) Това се отнася до г-на Горбанова. Ако нѣмаме тѣзи 500,000 фр., трѣба да ги вземемъ на заемъ. Знаете положението на Источна България, дѣто нито търговия, нито напредъкъ може да стане, до дѣто нѣма сигурностъ, до дѣто държавата не е установена. Законътъ за народната гвардия трѣба непременно да се приложи въ дѣйствието, и това може да стане, когато има 500,000 фр. Ако да се въведе народното опълчение, ние можемъ подиръ една година да умалимъ военния бюджетъ на 5,000.000 фр. Единъ часъ по напредъ ще го направимъ и по скоро ще стане това и икономия.

Славейковъ: Може съ прискѣрбие да погледне човѣкъ на бюджетътъ, като знаемъ, че имамъ дефицитъ; но ние трѣба пакъ да смятаме пословицата: давай дѣто трѣба и давай колкото трѣба. Ние дадохме по вече за поправки на шосетата и за други работи; да се не водимъ по тѣзи пословица: скъпи за трициѣ, ефтини за брашното. Ние даваме 10,000.000 за Военното Министерство и защо ги даваме? За сигурания на държавата, а сега искаме да се скъсимъ съ 500,000 фр. Това ще бѣде срамно нѣщо. За туй азъ моля, този кредитъ да се приеме; защото ако тѣзи пари се исхарчатъ, то тѣ ще хванатъ мѣсто много повече отъ много други. (Гласове: Исчерпано е! Исчерпано е!)

Предсѣдателъ: Който желае да се говори, да си дигне ржката. Приема ли Народното Събрание да се отпусне на Военный Министръ за народ. опълчение 500,000 фр.? (Приема се.) Който не

приема да си дигне ржката. (Никой.)

Тодоровъ: Азъ признавамъ нуждата за опълчението, но като имамъ 3 мил. дефицитъ, азъ мисля, че трѣба да правимъ нѣкаква икономия, и предлагамъ, щото суммата за опълчението да се земе отъ непредвиденитѣ разноси и нѣколко отъ суммата, която е позволена за построение на пѣтица и мостове. Отъ тѣхъ може да се земе до 130,000 фр.; и отъ суммата за народнитѣ училища може да се земе 130,000 фр., защото Министрътъ на просвѣщеніето искаше само 80,000 фр., а ние му дадохме много по вече. Останалитѣ 200,000 фр. могатъ да се зематъ отъ други непредвидени разноси. Това е моето мнѣние, за да не влизамъ въ нови борчове.

Мин. Цанковъ: Моля ви, да не се повръщате назадъ къмъ бюджетътъ, и да не казвате единъ може да се направи икономия; защото Министерството ще изучи това и ще се занимава съ тая работа. 5 мѣсеци оставатъ до идущата сессия, до когато Министра ще размисли, какъ ще може да се покрие дефицитътъ; а сега не дѣйте да се разисква това, което рѣшихме вчера.

Тодоровъ: Истина е, че бюджета е рѣшенъ и че тая нужда, за която говоримъ, е призната отъ всинца, но моето мнѣние е, щото цифритѣ на бюджетътъ да се посрѣщнатъ безъ нови борчове.

Предсѣдателъ: Г-нъ Министръ разясни това и нѣма нужда да се повръщамъ.

Мин. Цанковъ: Снощи приехъ пълномощіе отъ Нег. Височество, за да закрия утрѣ Народното Събрание. За това глѣдайте днесъ да се свърши всичко, защото утрѣ нѣма да има заседание. Сега трѣба да се споразумѣемъ, въ колко часа да се закрие. (Гласове: Въ 10 часа.)

Предсѣдателъ: Понеже, както виждате, се появява нужда днесъ всичко да се свърши, считамъ за длъжностъ да обявя на Народното Събрание, какви работи сж останали. Първо е, че имамъ още доста прошения, за които Народното Събрание трѣба да се произнесе, тѣй или инакъ. Комисията ще ли се упълномощи, да ги испроважда до надлежитѣ Министерства; иначе ще останатъ пакъ до бѣдната сессия. После трѣба да се избере анкетна комисиия, а тѣй сжщо трѣба да се премисли за архиваръ на Народното Събрание и за законопроекта за министерската отговорностъ. Напослѣтъ трѣба да се избератъ членове за централния комитетъ. Тѣзи работи ни предстоятъ, освѣнъ онѣзи, които ни предлагатъ нѣкои отъ депутатитѣ.

На дневенъ редъ е разискването върху временнитѣ правила по сѣдебната частъ.

П. Станчовъ: По поводъ на това имамъ да кажа, да не се произнася Събранието върху пред-

ставения законопроектъ, понеже не сме имали време да го разгледаме и въ такъво едно кжко време, когато се чете, не сме могли да запомнимъ всичко. Ние желаемъ, щото г-нъ Министръ въ общи черти да ни даде разяснения, за да можемъ да се произнесемъ, какъ да го разглеждаме.

Мин. Стояновъ: Тъзи правила станаха необходими, за да се допълнятъ съществуващите временни правила по съдебното устройство и извикаха се отъ новото съдоустройство. Последните, които служатъ за допълнение на празните мѣста и за замѣнѣние на такива мѣста, които не се посрѣщатъ съ новооснованото съдоустройство, сж на бързо и кратко събрани въ 39 члена и представени на Народното Събрание, за да ги вотира. Вие знаете, че у насъ се устроява единъ новъ институтъ по съдебната частъ, т. е. прокурорски надзоръ, за когото трѣбватъ особенни правила, какъ да дѣйствува. Въ тѣзи 39 чл. се намиратъ необходимостите за тѣхните длѣжности и обязанности въ сждилищата. После вие знаете, че до сега имаме административни сждове. По сегашното съдоустройство административни сждове нѣмаме, но имаме само общи сждове, за които трѣба да се опредѣли, по какъвъ редъ ще глѣдатъ дѣлата си. Напосокъ има да разгледаме за отговорността на сждните. Това е главното съдържание на 39 ст., които се внасятъ подъ видъ на допълнение или замѣнѣние на временните правила, за да може да дѣйствува новото наше съдебно устройство, до дѣто се направятъ по пълни изложения и подробни правила, които въ бѣдѣще може да се покажатъ необходими.

II. Станчовъ: Тѣй като времето ни е много кжко, и при това слѣдъ дадените обяснения отъ г-на Министра, че това е въ видъ на допълнение на нѣкои части отъ сега съществуващите временни правила; и най-послѣ като имаме предъ видъ много други работи, които трѣба да се разглеждатъ още днесъ, азъ съмъ съгласенъ да се приематъ исцѣло и да пристѣпимъ къмъ друга работа.

Председателъ: Като нѣма кой да говори, ще дамъ на вотиране: приема ли Народното Събрание внесеното допълнение на съществуващите временни правила, както се прочетоха исцѣло? (Приема.) Който не приема да си дигне ржката. (Никой не дигна.)

Мин. Стояновъ: Г-да, вие знаете, че досегашните окр. сждове сж извършвали актове, свидѣтелства, протести, разни договори и т. н. т., за които въ другите държави има особенни учрѣждения, каквито до сега у насъ не е имало. Заради това азъ обмислихъ и дойдохъ до заключение, че трѣба да се направи нѣкакво улеснение на хората въ това отношение. Вслѣдствие на това внасямъ едно кратко

предложение, съ което се дава властъ на мировите сждии, да могатъ да потвърждаватъ и извършватъ актове, тѣй щото хората да не бѣдѣтъ принудени да отиватъ въ окржжните сждове, да имъ засвидѣтелствуватъ актоветъ за продажба на недвижими имущества и т. н. т. Това е едно извлечение отъ 542 ст. и послѣдующата нея изъ временните правила, дѣто се показва редъ, по който се извършватъ потвържденията на свидѣтелства, актове, договори и т. н. т. (Чете:) „Мировите сждии могатъ сжщо да извършватъ и за свидѣтелствуватъ всѣкакви актове и договори по правилата на окр. сждове за това; освѣнъ актове за отчуждение, право на собственостъ, или право за ползувание отъ държавни земи, или земи принадлежащи на богоугодни, благотворителни и обществени учрѣждения. Такива актове, като ги извърши мировия сждия, испраща ги за потвърждение въ подлѣжащия окр. сждъ“.

Само едно ограничение правимъ на мировите сждии, т. е. не могатъ да засвидѣтелствуватъ актове за продажба на недвижими имущества. Нѣкой продаде на пр. една нива или кжща. Такава продажба днесъ се потвърждава отъ окр. сждове. А за улеснение на това, споредъ тая статия се предостава право на мировия сждия, да ставатъ при него такива продажби, но той не ще да потвърждава окончателно; той ще да проважда актоветъ въ окр. сждъ да ги потвърждаватъ. И тѣй хората нѣма да отиватъ въ окр. сждове за тази работа.

Пановъ: Освѣнъ работитѣ, за които говорихме въ предишните засѣдания, и които се предоставятъ на мировите сждии, дава имъ се още и друга една работа, а именно по нотариалната частъ. Азъ не зная, до колко е наистина полезно това нѣщо. Едва ще може мировия сждия въ сжщото време да засвидѣтелствува, когато до 1000 фр. има право да сжди. Ние знаемъ, че населението рѣдко има работа съ по голѣми сумми. Ще каже, че мировия сждия ще бѣде натрупанъ съ работа. За това азъ не зная, защо му се възлага да върши и работа по нотариалната частъ, когато всячески трѣба да праща до окр. сждъ. По добръ е, да оставимъ тая работа на окр. сждове, и въ идущата сессия ако видимъ, че мировите сждии нѣматъ много работа, можемъ да направимъ това.

Грънчаровъ: Азъ мисля, че ако не дадемъ това право на мировите сждии, ще принудимъ хората, които като продаждѣтъ нѣщо за 100 гр. да ходятъ въ окр. сждове и да похарчватъ по 200 гр. Азъ питамъ, да ли желае Народното Събрание, да се направи такова нѣщо, щото за актъ отъ 100 гр. да се похарчватъ 200? — Азъ мисля, че не. За това трѣба да се даде това право на мировите сждии и ако се натрупатъ съ работа, може да имъ се

придаде още по единъ писецъ. (Гласове: съгласни.)

П. Станчовъ: Трѣба да имамъ предъ видъ, че работата ще бѣде наистина много, но отъ друга страна съ това ще улеснимъ населението. До сега имаше въ всѣкий окръгъ по единъ окръженъ съдъ, а отъ сега ще бѣдѣтъ много рѣдки и далечни за населението, което ще бѣде принудено да ги търси за най малко потвърждение на актове. По моето мнѣние трѣба да се приеме това предложение, което направи г-нъ Министръ.

Л. Дуковъ: По напредъ хортувахми за мировитѣ съдии и чухми, че тѣ сж за улеснение на населението; а сега си противорѣчимъ, като не имъ даваме право да могатъ да свършватъ такива малки работи. Какво улеснение ще стане за населението, ако нѣкой пакъ ще трѣба да отива въ окр. съдилища и да губи време за потвърждението на единъ актъ. Азъ съмъ съгласенъ съ г-на Петра Станчова, да се приеме това предложение на г-на Министра.

Михайловскій: Г-да, това улеснение е много нужно, защото на пр. единъ чловѣкъ продаде една лѣха мѣсто, и за да се потвърди актътъ, трѣба да отива въ окр. съдилища, които не ще бѣдѣтъ тъй на често, както до сега. За това трѣба да земемъ въ внимание, че съдветѣ сж много далечъ и трѣба да дадемъ такова право на мировитѣ съдии, да правятъ продажнитѣ актове и тий да ги проваждатъ въ окр. съдове за потвърждение. Отъ тамъ ще имъ дохождатъ назадъ и тѣ ще ги даватъ на селянитѣ. Така бѣше и въ турско време.

Св. Радевъ: Предложението на г-на Министра е твърдѣ умѣстно и трѣба да го приемемъ.

Предсѣдателъ: Давамъ на вотирание: приема ли Народното Събрание предложението на г-на Министра на правосъдието, съ което се дава право на мировитѣ съдии да засвидѣтелствуватъ актове, договори и пр.? (Приема се.) Който не приема да си дигне ржката. (Никой не дигна.)

Храновъ: Както знаете г-да, има още много прошения неразгледани; но тия не могатъ сега да се четатъ или разгледатъ. Азъ съмъ на мнѣние, Народното Събрание да опълномощи комисията, всички тѣзи прошения да се препратятъ на надлежнитѣ министри, а прошенията за приемане въ подданничество трѣба да останатъ за въ идущата сесия.

Славейковъ: Ние може би направихми голѣма грѣшка, дѣто не обрнѣхми и по вече внимание къмъ прошенията; истина е, че и за ония, които преглѣдахми, не направихми нищо друго, освѣтъ ги препратихми дѣто прилича; но пакъ ще бѣде утѣшително за хората, които подаватъ прошения, че сж се чели въ Събранието. По този начинъ народътъ се научава да се отнася къмъ Народното Събрание.

Колкото отъ подаденитѣ прошения оставатъ не разгледани, като се задържатъ ония отъ тѣхъ, върху които именно Народното Събрание трѣба да се произнесе, другитѣ чрезъ бюрото комисията да ги препрати до надлежнитѣ Министерства. Могѣтъ още да останатъ само ония, които могатъ да търпятъ отлагание до идущата сесия. Азъ мисля, че Народното Събрание приема това. (Гласове: Прието.)

П. Станчовъ: Всички хортувахи отъ тѣзи точка зрѣния, че времето е късо. Но понеже лицата, които сж въ комисията, трѣба да си отидатъ по своята работа, то предлагамъ да остане тука членътъ отъ бюрото г-нъ Коевъ, за по дълго време и да приготи и протоколитѣ, които има да се свършатъ и които още не се преглѣдани всички. Трѣба да бѣде тука постоянно единъ човѣкъ, за да тури въ редъ всичко това нѣщо.

Предсѣдателъ: Предлагамъ на Нар. Събрание: приема ли да се опълномощи комисията заедно съ бюрото да проводи прошенията, които не търпятъ отлагание, на надлежнитѣ Министри? (Приема се.)

Цановъ: Азъ още вчера съмъ искалъ дума, за да направя нѣкои предложения. Именно предложение по въпросътъ, който ни занимаваше нѣколко нѣтъ. Ако Народ. Събрание иска, азъ мож да ги прочета. (Чете ги.)

ПРЕДЛОЖЕНИЕ

по

Заплатитѣ на чиновницѣ.

1. Всѣки чиновникъ приема прилично възнаграждение за трудътъ си.
2. Никой чиновникъ не може постоянно да занимава повече отъ една служба.
3. Никой чиновникъ не може да получава двѣ пълни заплати.
4. Когато нѣкой чиновникъ занимава привременно двѣ служби, той приема цѣлата заплата само на едната служба, а на другата приема само една трета частъ отъ опредѣлената за онази служба заплата; въ всички такива случаи, ако едната служба е редовната работа на чиновника, то на нея ще земе цѣлата заплата, а не на другата.
5. Когато единъ чиновникъ временно се отстрани отъ обикновенната си служба за повече отъ единъ мѣсецъ и извършава друга служба, а неговата работа върши другъ чиновникъ, тогава за всичкото време отъ оставянето на обикновенната си служба той получава заплата само на привременната си работа, а ови който временно извършава неговата служба, ползува се отъ 4-ий членъ на този законъ. Ако ли чиновникътъ има нѣкаква отговорност и за обикновенната си работа, въ таквъ случай той зема, освѣтъ цѣлата заплата за работата, която привременно върши, и една четвърта частъ отъ заплата на обикновенната си служба.

Предсѣдателъ: Има ли 5 души, които да го поддържатъ? (Има.) Какъ желае Народ. Събра-

ние, сега ли да се разгледва или въ другата сесия? (Гласове: Въ другата сесия.)

Тихчевъ: Това е единъ законопроектъ, който, когато се внесе, трѣба да бѣде подписанъ отъ $\frac{1}{4}$ частъ на депутатитѣ, и сетнѣ трѣба да се даде на една коммисия за разглеждане.

Минко Радославовъ: Предложението да ли сега да се разгледва или въ идущата сесия, това трѣба да рѣши Народното Събрание; но въ това предложение има нѣщо таквозъ положително, за което трѣба да се съгласи Народ. Събрание да го приеме. Има случаи, дѣто едно лице занимава нѣколко служби и за всѣка получава плата.

Председателъ: Тука се появи дума, да ли сега да се разгледва или въ идущата сесия. Който желае да се разгледва сега да си дигне ржката. (Болшинство.)

А. Цановъ: (Чете наслова и първиятъ членъ.)

II. Станчовъ: Казва се тука, че всѣки чиновникъ приема възнаграждение за своята работа. Това е ясно като свѣтлий день; кой слугува бедава? За това мисля, че този пунктъ трѣба да се отблъсне.

А. Цановъ: Азъ казахъ предварително г-да, че този членъ стои, а другитѣ зависятъ отъ него. Нѣма противорѣчие, ако кажемъ, че всѣки чиновникъ, който работи, приема възнаграждение за това.

Мин. Цанковъ: Това трѣба да бѣде предложение или законъ. Първата статия показва единъ законъ, азъ мисля още единъ пжтъ да се прочете.

А. Цановъ: (Чете още единъ пжтъ.)

Мин. Цанковъ: Всички тѣзи предложения съществуватъ въ временнитѣ правила. Временнитѣ правила никакъ не позволяватъ да има единъ чиновникъ двѣ служби. За това струва ми се това предложение е като нѣщо непотрѣбно.

II. Станчовъ: Наистина ние не виждаме нѣщо ново тука. Въ временнитѣ правила това всичко се предвижда; но ако желае г-нъ Цановъ да се направи законъ за тѣзи чиновници, които сж депутати, това е друго нѣщо.

А. Цановъ: Азъ не зная, какво е въ временнитѣ правила; но ние сме се разговорили мнозина и знаемъ, че това не се слѣдва. Тука се замѣняватъ временнитѣ правила съ особена законна форма.

Баларевъ: Ако има това въ временнитѣ правила, тогава не трѣба да пристѣпваме къмъ разглеждане на това предложение. Казвате, г-да, кой чиновникъ е назначенъ на двѣ служби съ Княжески указъ и получава двѣ заплати? Онзи, който е назначенъ съ Княжески указъ, той е на държавна служба, а своитѣ празни часове може да употреби както ще, и никой не може да му запрѣти. (Гла-

сове: Вѣрно.) Ако съди 6 часа въ канцелярията, може да си распореди другитѣ часове за приватни работи. Този законопроектъ значи, че чиновника е задълженъ да не работи, а това е единъ толкова глупавъ законъ, който не съществува нито въ Китай.

Т. Станчовъ: Тука е въпросъ, че между нашитѣ депутати въ камарата има и чиновници, които получаватъ заплатата като чиновници и като представители. Това е предложение едно, а не 5 или 6.

А. Цановъ: Сега има законъ, че никой не може да получава по вече отъ една заплатата; това истина не е нѣщо ново.

Мин. Цанковъ: Учителитѣ на пр. иматъ опредѣлено отъ еди кой часъ до еди кой часъ да преподаватъ въ училището; послѣ можентъ да го викашъ у дома, да ти приготви дѣтето. Това може да прави; защото това не е държавна служба. Подобни работи можтъ да вършатъ и други чиновници.

Михайловский: Да говоримъ за това предложение. Единъ чиновникъ да получава двѣ заплати, това е запрѣтено и отъ съществуващиятъ законъ; но ако мисли г-нъ предлагателъ, че нѣкой чиновникъ е зималъ двѣ служби и двѣ плати, тогава нѣка каже въ еди кой градъ бѣше това. Тогава ще отговаря Министерътъ, който е далъ двѣ служби. Въобще законъ за тѣзи работа има; но тука е работата само за едно нѣщо, т. е. за чиновницитѣ, които дохождатъ като депутати.

Председателъ: Не е работата това.

Михайловский: Ако не е това, тогава ще рѣчо, че има чиновници съ двѣ заплати.

Стамболовъ: Струва ми се, че това предложение не може да се приеме, защото вчера приехми единъ законопроектъ, който казва, че чиновницитѣ въ централниятъ комитетъ на народната гвардия ще бждтъ избрани такива, които да вършатъ държавна служба и комитетска длъжностъ. Тогава ще получаватъ само $\frac{1}{3}$ частъ отъ жалованието си, като сж членове на комитета, освѣнъ ония, които получаватъ отъ държавна служба. На примѣръ ако нѣкой началникъ на отделение съ 6000 франка стане членъ на комитета, тогава ще получава като таквъ 2000 фр. Стѣдователно това предложение е противно на вчерашното, дѣто направихми постановление, че може да има двѣ държавни служби.

А. Цановъ: Тука е казано, че ни единъ не може да приема двѣ пълни заплати. Менѣ ми се чини, че ако за една служба приема 6000 франка и за другата пакъ 6000 фр., това не е законъ. Азъ не знамъ, защо противостоите на тѣзи предложения?

Райчо Поповъ: Наистина, че това съществува въ временнитѣ правила, че не може да занимава

единъ чиновникъ двѣ служби. Но не съмъ намѣрилъ, да ли не може да зима двѣ заплати. Въ временнитѣ правила се казва нѣщо такова, но тѣ сж само временни правила; а всѣки законъ за да бжде истински постоянтъ законъ, трѣба да мине презъ Народното Събрание и да го утвърди Князьтъ. Азъ мисля, че предложението на г-на Цанова си има мѣстото; защо не го вотираме, приема ли се или не?

Мин. Цанковъ: Азъ не ви казвамъ, че не трѣба да стане таквъ нѣщо; таквъ законъ ще стане. Но това е едно предложение; а като хванемъ да разгѣждаме такива предложения, тогава нѣма да свършимъ никога, а до до вечера трѣба да свършимъ всичко. Протоколитѣ чели ли сте ги? Комуто дойде нѣщо на умъ, хайде предлагай. Азъ не съмъ съгласенъ съ това. Когато стане законъ за длъжностъ и наказание на чиновницитѣ, тогава да си напомнимъ, че двѣ служби и двѣ плати не може никой да има.

П. Станчовъ: Не остава нищо друго, освѣнъ г-нъ Цановъ да си оттегли предложението, което е направилъ.

Тодоровъ: Имало е примѣри, и още до днесъ може да сжществуватъ, че имаше хора, които получваха двѣ или три заплати. (Министръ Цанковъ: Да се каже кой е!) Търновскитъ Митрополитъ бѣше ректоръ, Министръ и Митрополитъ. Ако до сега е ставало такова нѣщо, да не става за напредъ.

Мин. Цанковъ: Менѣ ми се струва, че такова нѣщо не е имало. Министрътъ на просвѣщенieto трѣба да кажи.

Тодоровъ: Тука е въпроса за чиновници, които сж и депутати и получаватъ двѣ заплати; защото, до колкото зная, Конституцията на другитѣ образовани държави не допуца да бждатъ чиновницитѣ депутати. Но българското учредително Народно Събрание, като е имало предъ видъ, че имами малко хора способни, допустило е на чиновницитѣ да бждатъ депутати; но съ това не се казва, че трѣба да получаватъ двойни заплати. Това не е справедливо; едно, че не е въ полза на хазната, а второ когато работи една работа, защо да получава двойна заплата; по главното е именно това, че чиновницитѣ, които иматъ двойни заплати, тѣ ще глѣдатъ да станатъ депутати, и чиновницитѣ могатъ да агитиратъ между народа и тогава камарата не ще бжде народна, а ще бжде чиновническа, тя пакъ ще прави таквизъ законъ, които понасятъ на чиновницитѣ, а не на народа. (Гласове: Да.) Ако до сега нѣма таквъ законъ, който да ограничава г-да чиновницитѣ да не получаватъ двѣ заплати, за напредъ можемъ да го направимъ и Народното Събрание трѣба да се съгласи, да направи единъ таквъ законъ.

П. Станчовъ: Искамъ разяснение. Съгласно

съ 107 членъ на Конституцията правя запитване на г-на Министра, понеже стана дума, че Негово Преосвященство Климентъ зималъ заплата като ректоръ, като Министръ-председателъ и като Митрополитъ Търновски, да ни каже г-нъ Министръ каква е тая работа?

Мин. Гюзелевъ: Азъ не можъ да отговоря на това запитване, защото до сега не знамъ това. Негово Преосвященство бѣше ректоръ, Министръ и Митрополитъ, но не знамъ да ли е получавалъ плата като Митрополитъ; като ректоръ е получавалъ.

Баларевъ: Чюдно ми се вижда, че нѣкои г-да ставатъ и говорятъ, че чиновницитѣ не могатъ да иматъ двѣ служби сжщевременно, и искатъ да правятъ за това особенно предложение. Питамъ азъ, защо не искатъ това да става на основание на този законъ, който го има сега? — Колкото за г-на Тодорова, азъ глѣдамъ, че между народа и чиновницитѣ се появява едно презрѣние и една ненавистъ; за това азъ предлагамъ, чиновника никога да не бжде депутатъ и тогава вие да управлявате.

Лазаръ Дуковъ: Г-нъ Баларевъ казва, нѣщо че му било твърдѣ чюдно. Тѣй сжщо е чюдно и на мене, че когато хванахми да разискваме за пари, вѣче се познаватъ кои сж чиновници; защото само тѣ ставатъ да възражаватъ и да хортуватъ. Това ми е много жално. За това нѣка каже г-нъ Цанковъ, ако е за тия чиновници, които сж тука депутати, да зиматъ една заплата, азъ съмъ съгласенъ и като е кѣсо времето, да се прекъсне всѣко възражение и да се даде на вотирание, приема ли се или не.

Стамболовъ: Наистина това предложение чухми го преди да се внесе въ камарата и азъ съмъ съгласенъ съ него, щото не зная да ли има такова нѣщо въ временнитѣ правила. Ние сега като знаемъ, че има такова нѣщо въ врем. правила, тогава не трѣба да се вотира; трѣба да се вотира само, че тия чиновници, които сж депутати, не могатъ да получаватъ напълно депутатска и чиновническа заплата. Едната трѣба да получаватъ, а отъ другата да оставятъ половината или третината; а да земе само една заплата, това е невъзможно.

А. Цановъ: Азъ благодаря на г-на Стамболова, защото той потвърди онова, което трѣбаше да кажа азъ. Когато правихъ тѣзи предложения, азъ се допитахъ до човѣци, които разбиратъ отъ тая работа. Нѣкои поменаха, че това е умѣстно, ако и да го има въ врем. правила. За това азъ не разбирамъ, защо сж толкова разисквания. Примѣри има много. Ето на пр. г-нъ П. Станчовъ зима двѣ заплати.

П. Станчовъ: Тогава и г-нъ Цановъ зима двѣ заплати, като протестантски мисионеринъ и като

депутатъ. (Шумъ. Немиръ.)

Мин. Цанковъ: Ако този въпросъ се подигна за депутатитѣ, които сж чиновници, това разбирамъ; но за чиновници съ двѣ заплати това вѣче го има въ закона. Нѣма нужда да правимъ законъ, когато вече съществува такъвъ законъ за такова нѣщо.

Райчо Поповъ: Азъ като искахъ дума и като глѣдамъ, че и други ще искатъ, виждамъ, че се дава на ония, които ставаха подиръ мене. (Гласове: На предмѣта!) Истина за това, за което говоримъ, съществува вече статия въ врем. правила. Г-нъ Министръ казва, че дѣйствително ще се изработи единъ законъ въ идущата сессия; а нѣкои г-да казаха, че не е у редъ това предложение на г-на Цанова, нѣкои други пакъ го одобряваха. Азъ се съгласявамъ съ думитѣ на г-на Министра, въ идущата сессия да се изработи законъ по тази частъ; но колкото за сега, желая да прекратимъ всички препирни по между си. Добръ би било да рѣшимъ само едно, че никой нѣма право да получава двѣ заплати и ако ги е зель, да му се спрѣтъ, до дѣто стане особенъ законъ.

Наумовъ: По напредъ се предпостави едно предложение, въ което нѣкои г-да желаятъ да стане Съборието въ Търново или Русчукъ и всичкитѣ, които го подкрѣпиха, казаха, че ще бжде това въ полза на хазната; а тука е работата за икономия, да не се зима двѣ заплати; но нигдѣ нѣма казано, когато нѣкой зима двѣ служби, колко трѣба да земе за втората. Въ предложението на г-на Цанова казва се, колко трѣба да земе, и това е нужно да се постанови, защото има хора, които сж зимали по 2 или 3 заплати.

Тодоровъ: Азъ мисля, че такова едно постановление трѣба да се направи за идущата сессия, защото никой законъ нѣма обратна сила. Слѣдователно за тѣзи сессия не е възможно, а за идущата може да стане.

Храновъ: За да се прекрати спорътъ, азъ мисля, ако приемемъ това предложение, ще бждемъ всички удовлетворени. (Чете.) „Всѣки чиновникъ, който занимава двѣ служби, приема отъ едната цѣла заплата, а отъ другата $\frac{1}{4}$ частъ на всичката. Въ този разредъ влизатъ и чиновницитѣ, които сж депутати въ Народното Събрание.“

Мин. Цанковъ: Вие искате да унищожите единъ принципъ, който съществува въ цѣлий свѣтъ, че двѣ служби не могатъ да се приематъ. Временно се дава на единъ чиновникъ още една служба, като на пр. ако потрѣба единъ окр. началникъ да се замѣсти съ единъ намѣстникъ, то се възлага на секретаря, да изпълнява длъжността на окр. началникъ и получава единъ дѣлъ отъ неговата плата.

Слѣдователно временно може да се наложи на единъ чиновникъ още една служба, но постоянно не.

Славейковъ: Азъ мисля, че отъ предложенията на г-на Цанова само 4-о е главно, и именно то ако се приеме, въпросътъ ще се рѣши, като въ него се казва, че временно може да се даде още една служба, но че трѣба и да се плаща нѣщо за това време, защото това е неизбежно. Азъ предлагамъ, да се прочете само 4-тото предложение и да се приеме.

Баларевъ: Единъ отъ г-да предговорившиятъ, а именно г-нъ Л. Дуковъ каза, че когато дойдяло въпросъ за пари, всичкитѣ чиновници ставали да говорятъ. (Шумъ.) Азъ моли г-на оратора да прочете протоколитѣ, и ще види, че тѣ сж казвали само, че съществува законъ, по който единъ чиновникъ не може да занимава двѣ служби. Това сж казвали чиновницитѣ, а друго нищо.

Мин. Тишевъ: 4-й чл. се отнася на чиновницитѣ, на които могатъ да се даждъ двѣ служби, но отъ втората само $\frac{1}{3}$ отъ заплатата. Азъ мисля, че при прилежението на този законъ ще се срѣщатъ затруднения. Именно може да се случи, единъ Министръ да испрати единъ чиновникъ за нѣкое изслѣдване. Тогава ще трѣба да му се даде особена заплата, защото неговата служба не може да остане безъ чловѣкъ, който ще бжде неговъ помощникъ. Тогазъ ще се каже, че той трѣба да получава по малко, отъ колкото напредъ, и азъ не знаа, до колко ще бжде това справедливо. Този въпросъ е важенъ; за това нѣка се остави до бждущата сессия, и нека се приложи въ дисциплинарния законъ на чиновницитѣ; иначе ще сбъркаме тая работа, и ще бжде въ противорѣчие съ бждущий законъ. За сега има законъ, че единъ чиновникъ нѣма да заема двѣ служби. Не говори се никдѣ, че нѣма да получава двѣ заплати, именно за това, защото нѣма двѣ служби. Днесъ имамъ административни свѣти и административни съдове, на които членовѣтѣ сж били чиновници, но не сж получавали заплата. Ако е станала погрѣшка, щото нѣкой да е получавалъ двѣ заплати, това е по погрѣшка и може да се поправи съ предстоящия законъ. Но ако думата е за представителитѣ, нека се рѣши.

Стамболовъ: Този въпросъ е само за представителитѣ. Азъ искамъ да кажа, че въ камарата нѣма чиновничество, но тука е народътъ, който е представенъ отъ своитѣ избрани хора.

А. Цановъ: Азъ мисля въобще, че да се приеме едно правило, безъ да се говори за представители и за чиновници въ камарата, ще бжде по добръ, отъ колкото да се говори само за представители, които сж вхтрѣ въ камарата.

Михайловски: Раздѣли се работата на два въпроса: за чиновници и представители. За чиновниците азъ намѣрвамъ за опасно, да занимаватъ по двѣ служби и да получаватъ отъ едната еди-колко заплата и отъ другата еди-колко; за това ние ще си постановимъ сега единъ принципъ, че може да занимава двѣ служби. Представете си сега, какви злоупотрѣбления могатъ да станатъ, ако единъ началникъ има при себе си 7 или 8 служаци, и може би единъ замине за пѣкхѣтъ, тогава началникътъ ще ли земе неговата частъ отъ заплатата му? Това е злоупотрѣбление. Колкото за депутатитѣ, това е другъ въпросъ. За депутатитѣ може на примѣръ Събранието да рѣши, да не се приематъ чиновници; може да рѣши, да се унищожатъ суточнитѣ или пакъ да се умалятъ, но само това трѣба да имамъ предъ очи, че 139 чл. отъ Конституцията не позволява никакво различие.

Грънчаровъ: Най послѣ дойдохми до сжщността на дѣлото. Думата е за заплатитѣ на чиновниците, които сж депутати. Споредъ моето мнѣние, най напредъ трѣба да рѣшимъ, има ли чиновници въ Народното Събрание? Азъ мисля, че нѣма, и всички сми представители на народа. Тукъ нѣма ни единъ чиновникъ; нѣма сѣдия, нѣма губернатори и нѣма учители; но всинца сми представители на народа. Слѣдователно, ние на одного отъ представителитѣ предоставямы право да получава дневни пари, а на друго не; но това право не принадлежи само на едни, защото въ Конституцията се говори, че на всичкитѣ представители се плаща еднакво, т. е. по 15 фр. на день. Ако има чиновници въ Събранието, които службата си не вършатъ временно, а на тѣхно мѣсто има други, то това е работа на правителството, което споредъ законътъ може да имъ отбие платата, или да направи както ще. За това азъ предлагамъ да се махне това предложение и да глѣдамы други работи, които трѣба да се свършатъ сега. —

Стамболовъ: Напредъ нѣкои казаха, че чиновниците, които сж депутати, не могатъ да получаватъ никаква заплата; на противъ на основание на 139 чл. отъ Конституцията трѣба да получаватъ, и то по сегашний изб. законъ по 15 фр. на день. Да се умали заплатата на чиновника, когато го нѣма въ службата му, това е право; но ако единъ пжтъ е тука като депутатъ, той трѣба да получава депутатско възнаграждение. (Гласове: Съгласни.)

Наумовъ: Това искахъ и азъ да кажа, че понеже всички сми депутати, и че като всеки депутатъ трѣба да получава по 15 фр., то на чиновниците нека се спре нѣколко отъ чиновническата имъ заплата.

Минко Радославовъ: Отъ предложенията,

които предложи г-нъ Цановъ, казахте, че по многото отъ тѣхъ сжществуватъ въ временнитѣ правила. Сжществували ли сж, или не, даромъ не сж правени отъ г-на Цанова. Помните г-да, когато сгаваше думъ за заплатитѣ на началниците на отдѣления; тогава единъ каза, че тѣ сж натрупани съ работа, щото очитѣ си не могатъ да отворятъ отъ работа, когато на противъ азъ знаа, че тѣ изпълняватъ по двѣ служби и за всека получаватъ заплата. Отъ това се разумѣва, че тѣ нѣматъ работа, та занимаватъ и по втора служба, и ако е това така, тогазъ да се унищожатъ нѣколко началника.

Мин. Цанковъ: Колкото за заплатитѣ на чиновниците, които се назначаватъ временно да изпълняватъ друга една служба, правителството ще приготви законъ, и азъ моля г-да депутатитѣ да потърпятъ до идущата сессия. Освѣтъ това, когато ще се прави избирателния законъ, ще влѣзе въ него единъ членъ, който ще да показва: кои ще бждѣтъ депутати и кои не. Слѣдователно този въпросъ за чиновниците депутати ще се разясни тогазъ. За това моля Нар. Събрание, да отложи този въпросъ до другата сессия, до когато правителството ще приготви законъ за чиновничеството и избирателенъ законъ.

А. Цановъ: Ако правителството и да направи такъвъ единъ законъ, (Единъ гласъ: непремѣнно.) но по моята свѣсть, азъ не намирамъ никаква вреда, ако сега опредѣлимъ, че никой не трѣба да земе двѣ заплати. А въ случай, че нѣкой временно изпълнява още една служба, то трѣба да му се опредѣли нѣщо.

Мин. Тишевъ: Колкото за законопроекта за службитѣ, имамъ честь да обявя на Нар. Събрание, че е вѣче готовъ, както може да се види и отъ законопроекта, който съмъ представилъ за административното управление. Но като сега нѣма време да разглѣдамы тоя законопроектъ, азъ го оставихъ за бждщата сессия.

Мин. Цанковъ: Г-да, помнете и това, че каквото се рѣши отъ Нар. Събрание, трѣба да бжде одобрено отъ Н. Височество; а сега не остава никакво време за одобрение. Щомъ се затвори Народното Събрание, не може да става одобрение, защото Конституцията казва: до когато трае Нар. Събрание до тогава трѣба да ставатъ утвържденията.

Славейковъ: Слѣдъ като станаха тѣзи обяснения отъ г-да министритѣ и депутатитѣ, мисля и азъ, който преди поддържахъ предложението на г-на Цанова, че сега трѣба да се спрѣтъ тѣзи препирни. Стига дѣто се записа въ протоколитѣ, че ще стане законъ за да се не получаватъ по двѣ заплати. Цѣльта е постигната.

Мин. Тишевъ: Сега азъ не знаа, да ли може

това да стане до идущата сесия, защото, ако би министерството да рѣши, че депутатитѣ, които сж чиновници да получаватъ за службата си не пълна заплата, то може би, че не ще дойдатъ за Народ. Събрание, и тогава министерството ще бжде виновато, за дѣто е дало причина да не стане сесията.

А. Цановъ: Тогазъ слѣдъ обясненията, които дадохъ г-да министритѣ, азъ бихъ си оттеглилъ предложението освѣнъ 5-та точка: че не бива да се приематъ двѣ цѣли заплати.

Мин. Цанковъ: Азъ казахъ, че правителството ще направи законъ за онѣзи чиновници, които, като чиновници земаатъ една втора заплата за временната служба, която имъ се налага, както и за въпросътъ, какъ ще имъ се заплаща. Трѣба да се опредѣли и за този случай, ако единъ чиновникъ временно е отстраненъ отъ службата си по причина на болестъ и др. подобни случаи, за които всяко правителство има законъ, какъ трѣба да му се плаща.

Тодоровъ: Съгласенъ съмъ съ думитѣ на г-на м-ра на външнитѣ дѣла, ако въ идущата сесия се предложи на преглѣждане такъвъ законъ. Въ временнитѣ правила стои, че никой не може да занимава двѣ служби. Единствено е за чиновницитѣ депутати: какъ трѣба да се направи за тѣхъ? Азъ мисля, че най-справедливо е, да получаватъ депутатска заплата и нищо повече; и ако нѣкои чиновници не дойдатъ въ Нар. Събрание, тогава ще станатъ нови избори.

Председателъ: Да се приближимъ до този въпросъ, който остава да се разисква.

Д-ръ Молловъ: Много се изговори сега за платитѣ на чиновницитѣ, които сж депутати. Азъ съмъ съгласенъ, че човекъ, който зема заплата на едно мѣсто, не трѣба да зема и на друго. Но има и други нѣща, които незная, да ли ги иматъ представителитѣ предъ видъ: именно, че има представители въ Нар. Събрание, които като представители не получаватъ нищо т. е. жителитѣ на столицата. Сега ако рѣшимъ да се отнеме на чиновницитѣ, които сж въ столицата тоже $\frac{1}{2}$ отъ заплата, а въ сжщото време като представители нѣматъ право да земаатъ нищо, какво ще стане съ тѣхъ?

Стамболовъ: Азъ разбирамъ г-да, че въ този законопроектъ освѣнъ въпросътъ, да не зема единъ чиновникъ двѣ заплати, има още единъ по-важенъ въпросъ, и той е, че въ камарата нѣма чиновници. Но това е рѣшено въ избирателния законъ, защото, ако погледнемъ хората, които могатъ да си дадѣтъ мнѣнието, повечето сж чиновници и само двама или трима не сж чиновници. Ако рѣшимъ, че чиновницитѣ не могатъ да бждѣтъ членове въ камара, тогава незная каква ще бжде нашата камара;

защото нѣмаме още хора просвѣтени отъ не чиновническата класа, които да знаятъ да нареждатъ законни. За нѣколко години и това може да стане. А сега за сега венци, които сми тука, сми представители, и ако искаме можемъ да умалимъ заплата на чиновницитѣ представители; на пр. да земаатъ само $\frac{1}{4}$ отъ чиновническата си плата. А въпросътъ е: какъ ще бжде съ тия чиновници представители въ столицата, които не получаватъ никаква депутатска заплата? ще ли и тѣ да получаватъ само $\frac{1}{4}$ отъ заплата си? За тѣзи въпроси трѣба да се освѣтлимъ по добръ, и за това азъ съмъ съгласенъ да се представи попълненъ законопроектъ.

А. Цановъ: Азъ казахъ по напредъ, че благодаря за разясненията, които г-да министритѣ дадохъ, но по подиръ г-нъ министръ на външнитѣ дѣла каза едно нѣщо, което превърна моитѣ убѣждения. Въ протоколитѣ се записа, че ще се изработи особенъ законъ, и азъ съмъ съгласенъ на всичко това; но азъ не съмъ съгласенъ за тѣзи, които сж въ камарата да получаватъ по двѣ заплати, и това е работа на Нар. Събрание да го рѣши. Азъ искахъ да предложа за всички и за не депутатитѣ, но като г-да министритѣ дадохъ разяснения за чиновницитѣ въобще, то азъ мисля, че на Събранието е работа да си реди вътрѣшнитѣ работи.

Бръшляновъ: Г-нъ Цановъ имаше добрината да направи нѣколко предложения. Разискванията, които станаха, накараха го постыпенно да се отказва отъ тѣхъ едно по едно. Последнитѣ разисквания го принудиха да си оттегли всичкитѣ. Най-послѣ ние разбрахме, че всичката сила на неговитѣ предложения се обръща върху представителитѣ. Казва се: дали могатъ да земаатъ и чиновническа и депутатска заплата? Този въпросъ се подигна още въ началото на настоящата сесия, когато и азъ казахъ, че не трѣба представителитѣ, които земаатъ представителска плата, да земаатъ въ сжщото време и чиновническа. На кои основания трѣба да бжде така, това е извѣстно всякому. Но сега като се разясни достатъчно, имамъ честъ да попитамъ Народното Събрание: ако пристгнимъ веднага да рѣшимъ предложението на г-на Цанова, ще ли има сила и за настоящата сесия? (Гласове: Не.) Значи, че рѣшението ни тѣй или иначе се пребръзва; ние не можемъ да земемъ тия пари отъ чиновницитѣ, които като чиновници сж ги земали. Слѣдователно да се съгласимъ съ предложението на г-на министра, който каза, че ще се изработи за това законъ, и ще се представи въ идущата сесия, и който ще има сила и за онѣхъ и за послѣдующитѣ сесии.

Стамболовъ: Азъ, г-да, съ прискърбие виждамъ, че къмъ всички сми щедри, само къмъ своитѣ другари не сми щедри. Защото ако бждешъ депу-

татъ, това незначително 15 фр., но значи да правимъ сждба на народа. Въ другитѣ мѣста зная, че хората харчатъ по 10,000 лири, само и само за да станатъ депутати. Азъ глѣдамъ на всякого равно; билъ той чиновникъ или селенинъ всички сж честни и добри. Най-паче когато по-добри хора не сж се намѣрили тая година у насъ; за това къмъ другаритѣ си трѣба да бѣдимъ праведни. Тукъ не е работата за 15-тѣ фр., но славата на депутатътъ е въ това, че народа го оставя да рѣшава сждбата му.

Мин. Цанковъ: Менѣ ми се струва, че се освѣтили Нар. Събрание и можемъ да прекратимъ тоя въпросъ.

А. Цановъ: Азъ казахъ и сега потретиамъ, че съмъ съгласенъ съ обясненията на г-на министра и си оттеглявамъ предложенията назадъ. (Гласове: Добрѣ.)

Предсѣдателъ: Часътъ 12 минува.

Мин. Цанковъ: Приехъ телеграмма отъ Вие-на отъ Н. Височество. (Чете:)

„На основание на телеграфическата депеша отъ днесъ, потвърждавамъ бюджетътъ за Княжеството, приетъ отъ Нар. Събрание и ви заповѣдамъ да му

дадете надлѣжниятъ ходъ“.

(Шумни ржкоплѣскания; грѣмогласни викове: да живѣе Негово Височество! се продължаваха нѣколко минути.)

Стамболовъ: Законътъ за опълченцитѣ под-писанъ ли е, или не?

Мин. Цанковъ: Подтвърдено е всичко, което сте вотирали до бюджета; остава само законътъ за народното опълчение и кредитътъ му както и догълненията по сждебната частъ. Телеграммата е написана за тѣхъ и азъ се надѣя, че ще се потвърдятъ днесъ или утрѣ. Само моля да свършите по-скоро. Има още въпросътъ за архиварътъ на Народното Събрание.

Предсѣдателъ: Послѣ обѣдъ имаме още работа, именно за архиварътъ на Събранието да опредѣлимъ, колко ще му се плаща отъ оная сума, която е вотирана отъ Нар. Събрание. Послѣ трѣба да се избере централенъ комитетъ, и да се вотира проектътъ за министерската отговорностъ. (Гласове: Него да оставимъ.) Засѣданието се закрива и часътъ на два ще се съберемъ.

(Конецъ 12 ч. 30 мин. послѣ пладнѣ.)

Предсѣдателъ: *П. Р. Славейковъ.*

Подпредсѣдатели { *Д-ръ И. Брадель.*
Н. Сукнаровъ.

Секретари { *Ив. Даневъ*
Хр. Баларевъ
В. П. Золотовъ
К. Коевъ.
Р. Каролевъ
А. Храновъ
Т. Станчовъ
Х. Грънчаровъ

Управителъ на стенографическото бюро *А. Безеншекъ.*